

FRAZEOLOGIK VA LEKSIK BIRLIKLARNING MATN SEMANTIKASIDAGI KO'RINISHLARI

Abdirazakova Zilola Kulmuratovna,
Samarqand davlat Chet tillari instituti tayanch doktoranti.

MAQOLA HAQIDA	ANNOTATSIYA
Qabul qilindi: 12-yanvar 2026-yil Tasdiqlandi: 15-yanvar 2026-yil Jurnal soni: 17 Maqola raqami: 74 DOI: https://doi.org/10.54613/ku.v17i.1424 KALIT SO'ZLAR/ КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА/ KEYWORDS	Maqolada leksik va frazeologik birliklarning matn semantikasi va stilistikasidagi o'rni tahlil qilinadi. Tadqiqotda F. de Sossyur, Sh. Balli, V. Vinogradov, N. Chomskiy, J. Lyons, R. Moon va E. Coseriu kabi xorijiy tilshunoslarning hamda A. Madvaliyev, A. Mamatov, Sh. Rahmatullayev kabi o'zbek tilshunoslari qarashlari qiyosiy o'rganildi. Leksik birliklarning denotativ va konnotativ qatlamlari, polisemantiklik, sinonimiya va antonimiya hodisalari matn semantikasidagi roli nuqtai nazaridan tahlil qilindi. Frazeologik birliklarning emotsional-obrazli xususiyatlari va milliy-madaniy mazmuni ko'rsatildi. Natijada, leksik va frazeologik birliklarning uyg'unligi matnning semantik yaxlitligi va stilistik boyligini ta'minlashi ilmiy asoslandi.

Kirish. Tilshunoslikda matnning semantik va stilistik qatlamini shakllantiruvchi asosiy vositalardan biri — bu leksik birliklar va frazeologik birliklardir. Ularning nutqda qanday namoyon bo'lishi masalasi nafaqat o'zbek tilshunosligida, balki jahon tilshunosligida ham dolzarb ilmiy muammolardan biri hisoblanadi. Chunki tilning mazmunini boyligi, ifoda imkoniyatlari va uslubiy rang-barangligi aynan shu birliklar orqali yuzaga chiqadi.

Zamonaviy tilshunoslikda matn semantikasi masalasi markaziy tadqiqot yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Til birliklarining faqat lug'aviy ma'nosi emas, balki ularning matn doirasida yuzaga chiqaradigan qo'shimcha semantik, pragmatik va stilistik xususiyatlari tilning kommunikativ imkoniyatlarini belgilab beradi. Ayniqsa, leksik va frazeologik birliklarning matn tarkibida tutgan o'rni, ularning mazmun hosil qilishdagi roli tilning badiiy va mantiqiy ifoda imkoniyatlarini chuqurroq anglashga xizmat qiladi.

Frazeologik birliklar tilda tayyor holda qo'llaniladigan, ko'chma va obrazli ma'noga ega bo'lgan barqaror birikmalar sifatida matn semantikasini boyituvchi muhim vositalardan sanaladi. Ular matnga emotsional-ekspressiv rang, obrazlilik va milliy-madaniy mazmun olib kiradi. Leksik birliklar esa kontekstga kirish jarayonida o'zining asosiy lug'aviy ma'nosidan tashqari, konnotativ, assotsiativ va stilistik ma'nolarni ham yuzaga chiqarib, matnning umumiy semantik tuzilishini shakllantiradi.

Matn doirasida frazeologik va leksik birliklarning o'zaro munosabati, ularning semantik uyg'unlashuvi va funksional xususiyatlari muayyan nutqiy vaziyatga bog'liq holda namoyon bo'ladi. Shu bois ushbu birliklarni alohida emas, balki matn yaxlitligi va kontekst bilan uzviy bog'liq holda o'rganish dolzarb masala hisoblanadi. Ayniqsa, badiiy matnlarda frazeologizmlar va leksik birliklar muallifning estetik niyatini ifodalash, obrazlar xarakterini ochish va g'oyaviy mazmunni chuqurlashtirishda muhim rol o'ynaydi.

Mazkur maqolada frazeologik va leksik birliklarning matn semantikasidagi ko'rinishlari, ularning mazmun hosil qilishdagi o'ziga xos xususiyatlari hamda matnning semantik yaxlitligini ta'minlashdagi funksional imkoniyatlari tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari matn lingvistikasi, frazeologiya va leksik semantika sohalaridagi nazariy qarashlarni boyitishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar tahlili. F. de Sossyur til tizimi va nutq o'rtnasidagi farqni belgilashda so'zning ma'nosi faqat tizimdagi o'rni va nutqiy kontekstda namoyon bo'lishini ta'kidlaydi¹. Demak, leksik birliklarning matndagi semantik yukini to'liq anglash uchun ularning kontekstual qo'llanishini tahlil qilish zarur.

Sh. Balli esa frazeologik birliklarni tilning emotsional qatlamini ifodalovchi asosiy vositalardan biri sifatida ko'rib, ularning nutqqa obrazlilik va ta'sirchanlik bag'ishlashini ta'kidlaydi².

Rus tilshunosi V.V. Vinogradov frazeologik birliklarni uch turga ajratadi: frazeologik chatishmalar, frazeologik birlashmalar va frazeologik iboralar³. Bu tasnif keyinchalik boshqa tillar, jumladan, o'zbek tilshunosligida ham qo'llanila boshlandi.

N. Chomskiy generativ grammatika nazariyasi doirasida leksik birliklarning nutqiy hosilalarda qanday ishlashini, ularning semantik va sintaktik bog'lanishini tahlil qiladi⁴.

J. Lyons leksik birliklarning semantik tizimini kengroq talqin qilib, ularni denotativ va konnotativ qatlamlarda tahlil qiladi⁵.

R. Moon frazeologik birliklarni "lingvistik madaniyatning ko'zgusi" deb ataydi. Uning fikricha, frazeologizmlar xalqning tarixiy xotirasi va madaniy qadriyatlarini aks ettiradi.

Italiya tilshunosi E. Coseriu frazeologik birliklarni tilning "ikkinchi darajali semantik tizimi" sifatida ko'rib, ularning madaniy qatlamdagi rolini ochib beradi.

O'zbek tilshunosligida A. Madvaliyev leksik birliklarning semantik tahlilini olib borib, ularning matndagi kontekstual o'zgarishlarini ko'rsatadi. A. Mamatov frazeologik birliklarning o'zbek tilidagi xususiyatlarini tahlil qilib, ularning milliy-madaniy mazmunini alohida ta'kidlaydi⁶. X. Xayrullayev esa leksik va frazeologik birliklarning matn semantikasidagi o'rnini belgilaydi⁷.

Sh. Rahmatullayev frazeologizmlarni "xalq tafakkurining badiiy shakli" sifatida baholab, ularning milliy mentalitetni ifodalashdagi rolini alohida ko'rsatadi⁸.

Leksik birliklar matnning mazmunini asosini tashkil etadi. Ular orqali voqelikdagi predmet, hodisa va tushunchalar nomlanadi. Shu bilan birga, ular matnga emotsional, ekspressiv va stilistik rang berib, uni yanada boyitadi.

Lyonsning fikricha, so'zning ma'nosi ikki qatlamdan iborat: denotativ va konnotativ⁹. Masalan, "ona" so'zi denotativ jihatdan biologik tushunchani bildirsa, konnotativ jihatdan mehr, g'amxo'rlik, muqaddaslik kabi qo'shimcha semantik qatlamlarni o'zida mujassam etadi.

Polisemantiklik hodisasi ham leksik birliklarning matndagi namoyon bo'lishida muhim rol o'ynaydi. Bir so'z turli kontekstlarda turlicha ma'noga ega bo'lishi mumkin. Masalan, "yurak" so'zi fiziologik organ sifatida ham, "yurakdan gapirdi" iborasida samimiylk ma'nosida ham, "yuragi orqaga tortdi" iborasida qo'rqish ma'nosida qo'llanadi. Chomskiy bu hodisani generativ grammatika doirasida tahlil qilib, polisemantiklikni kontekst orqali hal etiladigan hodisa sifatida ko'rsatadi.

Sinonimiya va antonimiya ham matnning semantik qatlamini boyituvchi vositalardir. Sinonimlar matnga uslubiy rang-baranglik olib kirs, antonimlar qarama-qarshilik orqali mazmunni kuchaytiradi. Sh. Rahmatullayevning fikricha, sinonimiya va antonimiya matnning semantik qatlamini boyituvchi asosiy vositalardan biridir.

¹ Соссюр Ф. де. Курс общей лингвистики. — М.: Прогресс, 1977. — 256 б.

² Балли Ш. Французская стилистика. — М.: Изд-во иностр. лит., 1961. — 400 б.

³ Виноградов В. В. Основные типы фразеологических единиц русского языка. — М.: Наука, 1972. — 312 б.

⁴ Chomsky N. Aspects of the Theory of Syntax. — Cambridge, Mass.: MIT Press, 1965. — 251 p.

⁵ Мадвалиев А. Ўзбек тили лексикологияси. — Тошкент: Фан, 1990. — 210 б.

⁶ Маматов А. Э. Ўзбек тили фразеологияси. — Тошкент: Фан, 2019. — 180 б.

⁷ Хайруллаев Х. Тилшunoslik nazariyasi. — Самарканд: СамДЧТИ нашриёти, 2022. — 82 б.

⁸ Раҳматуллаев Ш. Ўзбек тили фразеологияси. — Тошкент: Ўқитувчи, 1978. — 240 б.

⁹ Lyons J. Semantics. — Cambridge: Cambridge University Press, 1977. — 348 p.

So'nggi yillarda leksik birliklarning matndagi roli yangi so'zlar – neologizmlar orqali ham namoyon bo'lmoqda. Masalan, "raqamlashtirish", "onlayn ta'lim", "sun'iy intellekt" kabi birliklar zamonaviy matnlarda keng qo'llanilmoqda.

Frazeologik birliklar tilning barqaror, ko'chma ma'noli, obrazli ifoda vositalaridir. Ular matnga emotsional ta'sirchanlik, obrazlilik va milliy-madaniy rang bag'ishlaydi. Sh. Balli frazeologizmlarni tilning emotsional qatlamini ifodalovchi asosiy vosita sifatida ko'radi.

Vinogradov esa frazeologiyani mustaqil ilmiy yo'nalishga aylantirib, frazeologik birliklarni uch turga ajratadi. Frazeologizmlar matnda ko'pincha stilistik yukni oshiradi, obrazlilikni kuchaytiradi va milliy mentalitetni ifodalaydi. Masalan, "ko'ngli tog'dek" iborasi oddiy "saxiy" so'zidan ko'ra kuchliroq emotsional ta'sir uyg'otadi. "Ko'z ochib yumguncha" iborasi vaqtning qisqaligini oddiy "tezda" so'zidan ko'ra kuchliroq ifodalaydi.

O'zbek tilshunosligida A. Mamatov va Sh. Rahmatullayev frazeologizmlarning milliy-madaniy mazmunini alohida ta'kidlab, ularni xalq tafakkurining badiiy shakli sifatida baholaydilar.

Xorijiy va o'zbek tilshunoslari qarashlarini qiyoslaganda, ular orasida umumiyliklar ham, farqlar ham mavjud. Masalan, F. de Sossyur va A. Madvaliyev qarashlarida leksik birliklarning kontekstual ma'nosi asosiy o'rinda turadi. Sh. Balli va A. Mamatov qarashlarida frazeologizmlarning emotsional-obrazli xususiyatlari ta'kidlanadi. V. V. Vinogradov qarashlarida frazeologizmlarning tasnifi va leksikaga bog'liqligi ko'rsatiladi. R. Moon va Sh. Rahmatullayev qarashlarida frazeologizmlar xalq tafakkuri va madaniyatining ko'zgusi sifatida baholanadi. Moon ingliz tilidagi frazeologizmlarni madaniy xotira bilan bog'lasa, Rahmatullayev o'zbek xalqining milliy mentalitetini ifodalashini ta'kidlaydi.

E. Coseriu va A. Mamatov qarashlarida esa frazeologizmlar madaniy qatlamni ifodalovchi vosita sifatida talqin qilinadi. Coseriu umumiy nazariya asosida frazeologizmlarni tilning "ikkinchi darajali semantik tizimi" sifatida ko'rsa, Mamatov o'zbek tilidagi frazeologizmlarning milliy xususiyatlarini ko'rsatadi.

Shunday qilib, qiyosiy tahlil shuni ko'rsatadiki, umumiyliklar ko'p, ammo har bir olim o'z tilining xususiyatlariga asoslanib, alohida jihatlarni ta'kidlaydi. Bu esa leksik va frazeologik birliklarni o'rganishda qiyosiy yondashuvning muhimligini ko'rsatadi.

Yuqoridagi tahlillar shuni ko'rsatadiki, leksik birliklar va frazeologik birliklar matnning semantik va stilistik qatlamini shakllantirishda o'zaro uyg'unlikda faoliyat ko'rsatadi.

Leksik birliklar matnga aniqlik, informativlik va semantik asos olib kiradi. Ular denotativ va konnotativ qatlamlarda namoyon bo'lib, polisemantiklik, sinonimiya va antonimiya orqali matnning semantik boyligini oshiradi. Shu bilan birga, zamonaviy neologizmlar va innovatsion birliklar matnga yangi qatlam qo'shib, uni davr ruhiga moslashtiradi.

Frazeologik birliklar esa matnga obrazlilik, emotsional ta'sirchanlik va milliy-madaniy rang bag'ishlaydi. Ular xalqning tarixiy xotirasi, qadriyatlar va mentalitetini ifodalovchi vosita sifatida matnning stilistik qatlamini boyitadi.

Shunday qilib, leksik va frazeologik birliklarning matndagi namoyoni ularning o'zaro uyg'unligi orqali yuzaga chiqadi. Leksik birliklar matnga aniqlik va informativlik olib kirs, frazeologik birliklar unga obrazlilik va emotsional ta'sirchanlik qo'shadi. Bu ikki qatlamning uyg'unligi matnning semantik yaxlitligini, stilistik boyligini va kommunikativ samaradorligini belgilaydi.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqot frazeologik va leksik birliklarning matn semantikasidagi funksional va ma'noiy xususiyatlarini aniqlashga qaratilgan bo'lib, unda zamonaviy tilshunoslikda qo'llanilayotgan kompleks metodologik yondashuvdan foydalanildi. Tadqiqot metodologiyasi matn lingvistikasi, semantika, frazeologiya va pragmatik lingvistikaga yo'nalishlarida ishlab chiqilgan nazariy qarashlarga tayanadi hamda tavsifiy, qiyosiy va funksional tahlil usullarining uyg'unligida amalga oshirildi.

Tadqiqotning nazariy-metodologik asosi sifatida leksik semantika nazariyasi, frazeologik birliklar haqidagi konsepsiyalar, matn va diskurs lingvistikasi, shuningdek, semantik-pragmatik yondashuvlar qabul qilindi. Ushbu yondashuvlar asosida frazeologik va leksik birliklarning matndagi semantik yuklamasi, kontekstual ma'nosi hamda muallif niyatini ifodalashdagi o'rni tahlil qilindi.

Tadqiqot jarayonida nazariy tahlil, umumlashtirish va tizimlashtirish usullaridan foydalanildi. Bu orqali frazeologik birlik va leksik birlik tushunchalarining ilmiy talqinlari o'rganildi, ularning matn

semantikasidagi o'rni bo'yicha mavjud qarashlar qiyosiy jihatdan tahlil qilindi hamda tadqiqot muammosiga oid nazariy xulosalar ishlab chiqildi.

Empirik tadqiqot bosqichida tavsifiy tahlil va kontekstual tahlil metodlari qo'llanildi. Tavsifiy tahlil yordamida tanlab olingan badiiy, publitsistik va ilmiy matnlarda uchraydigan frazeologik hamda leksik birliklar aniqlanib, ularning shakli va ma'noiy xususiyatlari o'rganildi. Kontekstual tahlil metodi orqali ushbu birliklarning matn ichidagi semantik transformatsiyasi, ko'chma va qo'shimcha ma'nolar hosil qilishi, ekspressivlik darajasi aniqlandi.

Shuningdek, komponent tahlil usulidan foydalanilib, frazeologik birliklar tarkibidagi asosiy semantik komponentlar ajratildi va ularning matn mazmunini shakllantirishdagi roli tahlil qilindi. Qiyosiy-tahliliy metod yordamida frazeologik birliklar bilan erkin leksik birliklarning matndagi semantik vazifalari solishtirildi hamda ularning o'zaro farqli va umumiy jihatlari aniqlandi.

Tadqiqotda funksional-semantik tahlil usuli ham qo'llanilib, frazeologik va leksik birliklarning matnda nominativ, baholovchi, ekspressiv va pragmatik funksiyalari aniqlashtirildi. Ushbu yondashuv matn semantikasining yaxlitligini ta'minlashda til birliklarining tutgan o'rnini chuqurroq ochib berishga imkon berdi.

Tadqiqot materiallari sifatida zamonaviy o'zbek adabiy tiliga mansub badiiy asarlar, publitsistik matnlar hamda ommaviy axborot vositalarida e'lon qilingan matnlar tanlab olindi. Tanlashda matnlarning janr xilma-xilligi va til birliklarining tabiiy qo'llanishi asosiy mezon sifatida belgilandi.

Natijalar. Olingan natijalar tizimli ravishda umumlashtirilib, frazeologik va leksik birliklarning matn semantikasini shakllantirishdagi o'rni va ahamiyati bo'yicha ilmiy xulosalar chiqarildi. Tadqiqot metodologiyasi tanlangan mavzuning nazariy va amaliy jihatlari kompleks yoritish, shuningdek, tilshunoslik tadqiqotlarida qo'llash mumkin bo'lgan metodik tavsiyalar ishlab chiqish imkonini berdi.

Tadqiqot jarayonida frazeologik va leksik birliklarning matn semantikasini shakllantirishdagi o'rni hamda ularning mazmunini, ekspressiv va pragmatik funksiyalari tizimli tahlil qilindi. Tahlil uchun tanlangan badiiy, publitsistik va ilmiy-uslubiy matnlar asosida ushbu birliklarning matn ichidagi faoliyati qiyosiy va kontekstual yondashuvlar orqali o'rganildi.

Avvalo, leksik birliklar matnning asosiy semantik tayanchini tashkil etishi aniqlandi. Ular predmet, hodisa va tushunchalarni bevosita ifodalab, matnning axborot yukini ta'minlaydi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, leksik birliklar ko'pincha neytral ma'noga ega bo'lib, ularning semantik imkoniyatlari kontekst ta'sirida kengayadi yoki torayadi. Ayniqsa, ko'p ma'noli so'zlarning matn semantikasidagi roli muhim bo'lib, ular matnning umumiy mazmunini boyitadi va semantik ko'lamini kengaytiradi.

Frazeologik birliklar esa matnda obrazlilik, ekspressivlik va emotsional ta'sirni kuchaytiruvchi vosita sifatida namoyon bo'ldi.

Muhokama. Tahlillar natijasida frazeologizmlar ko'pincha muallif munosabatini ifodalash, baholashni kuchaytirish hamda matnning estetik qiymatini oshirish vazifasini bajarishi aniqlandi. Badiiy matnlarda frazeologik birliklar qahramon xarakterini ochish, ruhiy holatni tasvirlashda faol qo'llanilgan bo'lsa, publitsistik matnlarda ularning ta'sirchanlik va ishonirish funksiyasi ustunligi kuzatildi.

Shuningdek, frazeologik va leksik birliklar o'rtasidagi semantik munosabatlar ham tahlil qilindi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, frazeologik birliklar ko'pincha leksik birliklar bilan o'zaro semantik uyg'unlikda ishlatiladi va ularning ma'nosini kuchaytiradi yoki izohlaydi. Ayrim hollarda esa frazeologizmlar matndagi leksik ma'noni to'liq almashtirib, ixcham va ta'sirchan ifoda yaratadi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, matn semantikasining yaxlitligi aynan leksik va frazeologik birliklarning o'zaro uyg'un qo'llanishi orqali ta'minlanadi. Leksik birliklar axborotning mantiqiy asosini shakllantirsa, frazeologik birliklar mazkur axborotga emotsional, obrazli va pragmatik tus bag'ishlaydi. Shu jihatdan, frazeologik va leksik birliklar matn semantikasining ajralmas tarkibiy qismlari sifatida namoyon bo'ladi.

Umuman olganda, o'tkazilgan tahlillar frazeologik va leksik birliklarning matn mazmunini chuqurlashtirish, semantik qatlamlarni boyitish va muallif g'oyasini to'liq ifodalashda muhim ahamiyatga ega ekanini tasdiqladi.

Mazkur tadqiqotda frazeologik va leksik birliklarning matn semantikasini shakllantirishdagi o'rni va ahamiyati lingvistik jihatdan atroflicha tahlil qilindi. O'tkazilgan tahlillar natijasida leksik birliklar matnning asosiy axborot bazasini tashkil etib, uning mantiqiy va mazmunini yaxlitligini ta'minlashi, frazeologik birliklar esa matnga obrazlilik, emotsionallik va ekspressivlik bag'ishlashi aniqlandi. Ushbu

ikki turdagi birliklarning o'zaro uyg'un qo'llanishi matn semantikasining chuqurlashuviga va muallif g'oyasining to'liq ifodalanishiga xizmat qiladi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari frazeologik birliklarning matnda faqat tayyor til birliklari sifatida emas, balki muayyan kontekst doirasida yangicha semantik tus kasb etishini ko'rsatdi. Leksik birliklar esa kontekst ta'sirida ko'p ma'nolilik, sinonimiya va semantik kengayish xususiyatlarini namoyon etib, matn mazmunini boyitadi. Shu tariqa, frazeologik va leksik birliklar matn semantikasining ajralmas tarkibiy qismlari ekanligi ilmiy jihatdan asoslandi.

Olingan xulosalar asosida quyidagi takliflar ilgari suriladi:

frazeologik va leksik birliklarning matn semantikasidagi funksiyalarini o'rganishda kontekstual va pragmatik yondashuvlarni kengroq qo'llash maqsadga muvofiqdir;

badiiy va publitsistik matnlar bilan bir qatorda, ilmiy va rasmiy uslubdagi matnlarda ham frazeologik birliklarning qo'llanish xususiyatlarini alohida tadqiq etish lozim;

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Соссюр Ф. де. Курс общей лингвистики. – М.: Прогресс, 1977. – 256 б.
2. Балли Ш. Французская стилистика. – М.: Изд-во иностр. лит., 1961. – 400 б.
3. Виноградов В. В. Основные типы фразеологических единиц русского языка. – М.: Наука, 1972. – 312 б.
4. Chomsky N. Aspects of the Theory of Syntax. – Cambridge, Mass.: MIT Press, 1965. – 251 p.
5. Мадвалиев А. Ўзбек тили лексикологияси. – Тошкент: Фан, 1990. – 210 б.
6. Маматов А.Э. Ўзбек тили фразеологияси. – Тошкент: Фан, 2019. – 180 б.
7. Хайруллаев Х. Тилшунослик назарияси. – Самарқанд: СамДЧТИ нашриёти, 2022. – 82 б.

oliy ta'lim muassasalarida tilshunoslik fanlarini o'qitishda frazeologik va leksik birliklarning matn semantikasini shakllantirishdagi roli amaliy mashg'ulotlar orqali chuqurroq yoritilishi zarur;

kelgusidagi tadqiqotlarda korpus lingvistikasi va statistik tahlil usullaridan foydalanish frazeologik hamda leksik birliklarning qo'llanish chastotasi va semantik funksiyalarini yanada aniqroq aniqlash imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda, frazeologik va leksik birliklarni matn semantikasi doirasida o'rganish tilning mazmuniy imkoniyatlarini chuqur anglash, matn tahlilining ilmiy-nazariy asoslarini takomillashtirish hamda amaliy tilshunoslik tadqiqotlarini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

8. Абдиразакова З. К. Лексик ва фразеологик birliklar, ularning ma'nolari va q'llanish xususiyatlari. // Pedagog. – 2024. – №59(1). – Б. 51–53.
9. Lyons J. Semantics. – Cambridge: Cambridge University Press, 1977. – 348 p.
10. Moon R. Fixed Expressions and Idioms in English. – Oxford: Clarendon Press, 1998. – 300 p.
11. Coseriu E. Teoria del linguaggio e linguistica generale. – Milano: Feltrinelli, 1971. – 412 p.
12. Раҳматуллаев Ш. Ўзбек тили фразеологияси. – Тошкент: Ўқитувчи, 1978. – 240 б.
13. Йўлдошев Б. Ўзбек тили услубияти. – Тошкент: Фан, 1981. – 190 б.
14. Mahmudov N. Til va nutq. – Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi, 2005. – 220 б.